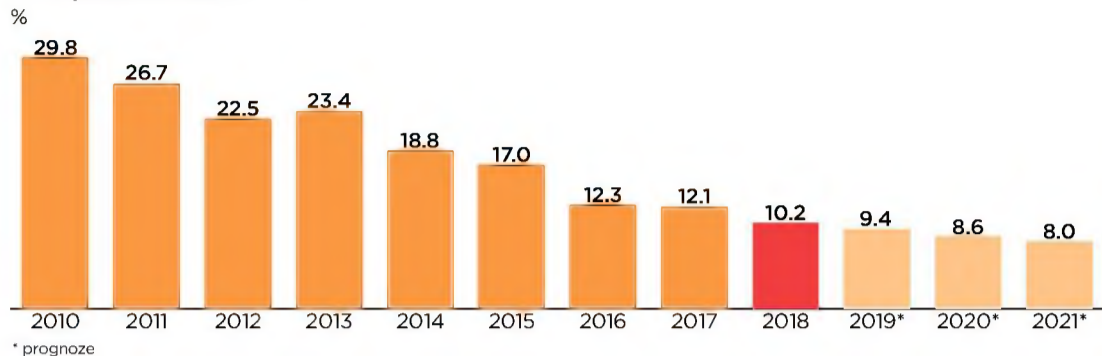
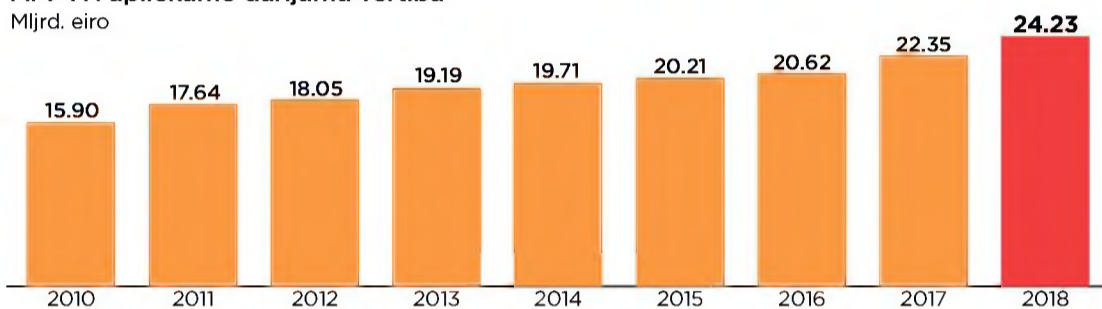

PVN plaisas lielums

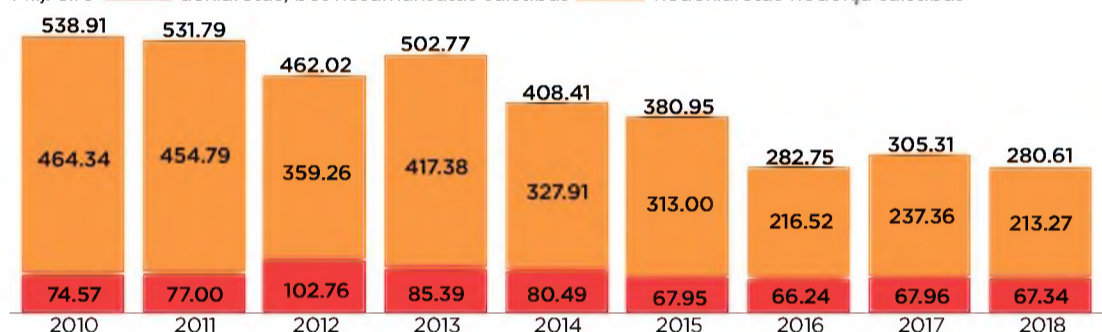

Ar PVN apliekamo darījumu vērtība

PVN plaisas lielums

Milj. eiro ■ deklarētās, bet nesamaksātās saistības ■ nedeklarētās nodokļu saistības

VALSTS IEŅĒMUMU DIENESTS

NODOKĻI

Izvairīties no PVN kļuvis grūtāk

Pievienotās vērtības nodokļa plaisa, ko valstij vajadzētu saņemt, bet to nesaņem, ir sarukusi līdz 10,2% salīdzinājumā ar 29,8% 2010. gadā, taču perspektīvā šīs plaisas apmēru iecerēts samazināt līdz 8% līmenim

Top liecina Valsts ieņēmumu dienesta (VID) pētījums. Lai arī pašreizējā PVN plaisa faktiskajos ciparos ir izmērīta 238 milj. eiro apmērā, tomēr jāreķinās, ka 2010. gadā tās apmērs sasniedza 539 milj. eiro. Nedaudz pārsteidzoši, ka VID PVN plaisas apmēru nav identificējis pa nozarēm, kaut arī tika norādīts, ka tās jau varētu būt tās pašas, kuras tiek minētas ēnu ekonomikas kontekstā, – tirdzniecība, ēdināšana, būvniecība. VID veiktais PVN plaisas pētījums par 2018. gadu kopumā liecina, ka PVN plaisai ir tendence samazināties jau kopš 2010. gada. Saskaņā ar VID

aprēķiniem, 2018. gadā PVN plaisa veidoja 10,2%, kas ir būtiski mazāk nekā iepriekšējos gados. Piemēram, 2017. gadā tā bija 12,1%, bet 2016. gadā – 12,3%.

Faktoru kokteilis

Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektore Ieva Jaunzeme atzina, ka PVN nodokļu plaisas samazināšanos pēdējo gados ir sekmējuši vairāki faktori. Kopumā to pozitīvi ir ietekmējuši labvēlīgā ekonomiskā situācija valstī, taču liela loma ir arī normatīvo aktu un administratīvo procedūru izmaiņām, kas ieviestas ēnu ekonomikas apkarošanas plāna ietvaros. Tā, piemē-

INFORMĀCIJAI

Latvijā īstenotie pasākumi PVN plaisas samazināšanai

Reversā PVN maksāšanas kārtība tiek piemērota

No 2016. gada 1. janvāra:

■ malkai apaļkoku, pagaļu vai zaru veidā, kā arī koksnes šķeldai un skaidām, zāģskaidām, koksnes atlikumu briketēm un granulām, ko paredzēts izmantot kā koksnes kurināmo.

No 2016. gada 1. jūlija:

■ graudaugu un tehnisko kultūru kā kviešu, rudzu, miežu, auzu, kukurūzas, griķu, tritikāles, sojas pupu, linsēklu, rapšu vai ripšu sēklu, kā arī šo preču maisījumu un sēklu piegādei.

No 2016. gada 1. aprīļa:

■ mobilo telefonu, planšetdatoru, klēpjatoru un integrālās shēmas ierīču piegādēm Latvijā.

No 2017. gada 1. janvāra:

■ neapstrādātu dārgmetālu, sakausējumu un ar dārgmetālu plaķētu metālu piegādēm.

No 2018. gada 1. janvāra:

■ būvuzņēmumu piegādei (līdz tam tikai būvniecības pakalpojumiem);
 ■ metālizstrādājumu piegādei un ar to saistītiem pakalpojumiem;
 ■ sadzīves elektronisko iekārtu un sadzīves elektriskās aparatūras piegādei;
 ■ spēļu konsoļu piegādēm.

AVOTS: FINANŠU MINISTRIJA, VID

Citi pasākumi

2014. g.

■ Īpašs režīms elektronisko sakaru, apraides un elektroniski sniegtajiem pakalpojumiem, ja tos sniedz citas ES valsts personai, kura nav PVN maksātāja.

2015. g.

■ Precizējumi par fiskālo pārstāvi un tā PVN maksāšanas kārtību.

No 2017. gada 1. janvāra

■ Ikmēneša kontrole.
 ■ Jaundibinātajiem uzņēmumiem, kuri vienlaicīgi reģistrēsies kā PVN maksātāji no pirmā eurocenta, PVN deklarācijas būs jāiesniedz ik mēnesi vismaz pusgada garumā.

Skaidras naudas griesti

■ Privātpersonu darījumiem skaidrā naudā noteikti griesti 7200 eiro apmērā.

No 2018. gada 1. janvāra

■ PVN maksātāja obligātais reģistrācijas sliekšnis (gadā eiro)

2017. g. 50 000

2018. g. 40 000

■ PVN deklarācijā atšifrējamo darījumu summa (eiro)

2017. g. 1430

2018. g. 150

PVN likme

■ 2017. g.

21%

12%

■ 2018. g.

21%

12%

5%

AVOTS: DB PĒC FINANŠU MINISTRIJAS, VID

ram, PVN plaisas samazināšanos tieši pēdējos gados ir sekmējuši reversā PVN maksāšanas kārtības ieviešana dažādos problemātiskajos segmentos – būvniecības pakalpojumiem un sadzīves iekārtām, dārgmetālu aprietei, mobilajiem telefoniem, klēpjatoriem, planšetdatoriem. 2018. gadā PVN plaisas mazināšanos sekmēja arī samazinātais ar PVN apliekamo darījumu sliekšnis, kā arī PVN 5% apmērā Latvijai raksturīgajiem augļiem, ogām un dārzeņiem. Turklāt PVN plaisu ir mazinājuši arī VID īstenotie preventīvie un uzraudzības pasākumi, tomēr īpaša loma ir tieši pašu problemātisko nozaru iniciatīvai un aktīvajai rīcībai,

kas vērsta uz pašsakārtošanos un godīgas konkurences stiprināšanu nozarē. Pēc VID ģenerāldirektores sacītā, PVN plaisas samazināšanās rezultātā valsts budžets papildus saņēmis 24,2 milj. eiro. Savukārt 2019. gada septiņos mēnešos nodokļu kontroles rezultātā novērti PVN zaudējumi 73 miljonu eiro apmērā. «Tā ir nauda, ko negodīgi uzņēmēji nav saņēmuši,» uzsvēra I. Jaunzeme. Viņa piebilda, ka VID meklēja un meklēs tos, kuri mēģina krāpties ar nodokļiem. «VID darbs ir vērsts uz labprātīgu nodokļu nomaksu, mēs turpināsim strādāt šajā virzienā, un es esmu pārliecināta, ka jau dažos turpmākajos gados šāda pieeja dos bū-

tisku piensumu valsts tautsaimniecībai,» tā I. Jaunzeme. Savukārt VID Nodokļu administrēšanas risku vadības daļas vadītāja Natālija Fiļipoviča skaidroja, ka nodokļu plaisa 10% apmērā nozīmē to, ka katru desmito eiro nav izdevies iekasēt budžetā. «10% liela PVN plaisa ir ES vidējais rādītājs, kuram Latvija pietuvosies,» uz lūgumu salīdzināt PVN plaisu Latvijā un ES atbildēja N. Fiļipoviča. Pozitīvi vērtējams ir tas, ka būtiski mazinājušās vispār nedeklarētās PVN summas, proti, ja vēl 2016. gadā vispār netika deklarēti 216,52 milj. eiro un 2017. gadā – 237,36 milj. eiro, tad jau 2018. gadā nedeklarētā PVN summa ir sarukusi līdz 213,27 milj. eiro. Savukārt, negatīvi vērtējams ir tas, ka joprojām pietiekami liela PVN plaisa (2,5%) joprojām veidojas tieši iemaksu segmentā, nodokļu maksātājiem neieņemot aprēķinātus nodokļa maksājumus. Pēc N. Fiļipovičas sacītā, būtisks PVN plaisas kritums bija 2016. gadā, kad tika ieviesta reversā PVN maksāšanas kārtība elektrotehnikai un datortehnikai. Savukārt 2018. gadā plaisas samazināšanos sekmēja reversā maksāšanas kārtība būvniecības pakalpojumiem un sadzīves iekārtām. Pērn tika samazināts ar PVN apliekamo darījumu sliekšnis, kā arī tika samazināts PVN Latvijai raksturīgajiem augļiem, ogām un dārzeņiem. Sava loma PVN plaisas mazināšanai bijusi arī pašu problemātisko nozaru iniciatīvai un aktīvajai rīcībai, kas vērsta uz pašsārtošanos un godīgas konkurences stiprināšanu nozarē. «Šīs izmaiņas notika uz labvēlīgas ekonomikas attīstības fona – novērojama cieša korelācija ar iekšzemes kopprodukta izmaiņām, jo, ekonomikai augot, uzlabojas nodokļu iekasējamība, bet tas rada arī bažas, jo, kā zināms, ekonomika attīstās cikliski,» skaidroja N. Fiļipoviča.

Prognozē mazāku plaisu

VID vadība sagaida, ka arī 2019. un 2020. gadā PVN plaisa turpinās samazināties, tomēr tās samazināšanās temps, visticamāk, kļūs lēnāks. Tas saistīts gan ar prognozētajām makroekonomiskās attīstības tendencēm, gan

arī faktu, ka tuvākā gada laikā nav paredzamas kādas būtiskas izmaiņas nodokļu sistēmā kopumā. I. Jaunzeme skaidroja, ka PVN plaisas mazināšanos veicina arī tas, ka VID aktīvi izslēdz no PVN reģistra tos uzņēmumus, kuriem ilgāku laiku nav bijuši PVN darījumi. «Šā gada jūnijā bija apmēram 2500 izslēgtu uzņēmumu, jo šādi tukši uzņēmumi ir risks atjaunoties shēmu darījumiem,» stāstīja I. Jaunzeme. DB jau vēstīja, ka grozījumi pievienotās vērtības likumā dod plašākas tiesības nodokļu administrācijai no PVN maksātāju reģistra izslēgt reģistrētu nodokļa maksātāju, kā arī noteikt stingrākus kritērijus īpašā PVN režīma atļaujas iegūšanai preču importa darījumos. VID no PVN maksātāju reģistra līdz šī gada 20. septembrim būs jāizslēdz tādi reģistrētie nodokļa maksātāji, kuri deklarācijā par pēdējiem 12 kalendāra mēnešiem nebūs norādījuši nevienu darījumu. Savukārt, ja PVN deklarācijā darījumi nebūs uzrādīti par iepriekšējiem sešiem mēnešiem, VID komersantu varēs izslēgt no PVN maksātāju reģistra, ja, vērtējot komersanta sniegto informāciju par viņa saimniecisko darbību, pastāv risks attiecībā uz nodokļa nomaksu, kā dēļ var tikt nodarīti zaudējumi valsts budžetam. Tāpat no PVN maksātāju reģistra VID komersantu varēs izslēgt, ja uzņēmums nomaina visas amatpersonas un nodokļu administrācijai ir pamats saskatīt riskus nodokļu nenomaksai. I. Jaunzeme brīdināja, ka no 2020. gada arī pret jaunreģistrētajiem uzņēmumiem VID būs trīs dažādas attieksmes jeb trīs koridori. Pirmajā būšot tie uzņēmumi, kuru dibinātāji ir ar labu reputāciju. Otrajā būs pilnīgi jauni uzņēmumi un to dibinātāji, par kuriem VID nekas nav zināms. Savukārt trešajā būs tie, par kuru dibinātājiem ir zināms, ka tas šīm personām ir jau kāds septītais uzņēmums. «Nodokļu plaisa nav abstrakta, tie ir konkrēti šaubīgi uzņēmumi, kuri to rada,» skaidroja I. Jaunzeme.

Apcērp reverso kārtību

Savukārt ZAB Sorainen partneris Jānis Taukačs ir skeptisks attiecībā par

tālāku PVN plaisas samazināšanu, jo 2019. gadā un 2020. gadā notiek reversā PVN maksāšanas kārtības daļēja «demontāža». «Proti, ja reversā (valstij PVN budžetā maksā preces pārdevējs, nevis pircējs) PVN maksāšanas kārtība ir bijusi viens no svarīgākajiem faktoriem šī nodokļa plaisas samazināšanā, tad tās atcelšana atkal palielinās PVN plaisas pieauguma riskus,» uzskata J. Taukačs. DB jau vēstīja, ka no 2019. gada 1. jūlija tiek atcelta reversā PVN maksāšanas kārtība metālizstrādājumu pakalpojumiem, bet attiecībā uz metālizstrādājumiem (melno un krāsaino metālu pufabrikātiem) tiek sašaurināts produktu klāsts, kuriem arī turpmāk varēs piemērot reverso PVN maksāšanas kārtību. Tas nozīmē, ka visiem uzņēmumiem, kuri kopš 2018. gada 1. janvāra ar metālizstrādājumu piegādi saistītiem pakalpojumiem (griešanai, locīšanai, mehāniskajai apstrādei, metināšanai, velmēšanai, tīrīšanai, virsmas apstrādei un citām apstrādes formām) piemēroja reverso PVN maksāšanas kārtību, sākot ar 2019. gada 1. jūliju atkal jāpiemēro vispārīgā PVN maksāšanas kārtība, t.i., jāsniedz pakalpojums, piemērojot PVN.

«Interesanti, ka Eiropas Komisija ir atļāvusi ieviest reverso PVN maksāšanas kārtību IT precēm gan Lietuvai, gan Polijai, kā rezultātā daļa no krāpniekiem varētu «uzrasties» Latvijā,» norāda J. Taukačs. Viņaprāt, ir vajadzīgs arī kritisks skatniens, kādēļ Latvijai, pēc Eiropas Komisijas norādījuma, no 2020. gada nāksies atcelt reversā PVN maksāšanas kārtību vairākām precēm. «Eiropas Komisija liedz Latvijai piemērot reverso PVN maksāšanas kārtību vairākām precēm, jo neesam izpildījuši mājasdarbu – iesnieguši pierādījumus tam, ka efektīvi izmantojam visus esošos instrumentus krāpnieku apkarošanai, it īpaši saistībā ar krimināltiesiskiem rīkiem,» tā J. Taukačs. Viņam arī minētie apsvērumi neļauj būt tik optimistiskam kā VID vadībai attiecībā uz PVN plaisas turpmāku būtisku sarukumu.

Māris Ķirsons

ĪPAŠUMS

Jāmaina jaunās kadastrālās vērtēšanas sistēmas termiņš

Saeima nodevusi izskatīšanai komisijās likuma grozījumus, kas paredz pārcelt jaunās kadastrālās vērtēšanas sistēmas ieviešanu uz 2021. gadu, lai gan sākotnēji to bija plānots ieviest 2020. gadā.

Grozījumu Nekustamā īpašuma valsts kadastra likumā anotācijā skaidrots, ka jaunās kadastrālās vērtēšanas metodikas izstrādes laikā darba grupa secināja, ka jaunās kadastrālās vērtēšanas metodikas ieviešanai būs nepieciešamas būtiskas izmaiņas Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas programmatūrā, kam nepieciešams valsts budžeta finansējums. Līdz ar to bez pilnveidotās metodikas apstiprināšanas un bez tās ieviešanai nepieciešamu izmaiņu sistēmas programmatūrā izstrādes nav iespējams sākt jaunās kadastrālo vērtību bāzes izstrādi, norāda par šo lietu atbildīgajā Tieslietu ministrijā (TM). Attiecīgi ir nepieciešams mainīt termiņu jaunās, ar pilnveidoto metodiku izstrādātās kadastrālo vērtību bāzes ieviešanai, tas ir, pārcelt termiņu no 2020. gada uz 2021. gadu. Attiecīgi 2020. gada kadastrālo vērtību aprēķinam tiks piemērota līdzšinējā kadastrālo vērtību bāze, kas noteikta 2014. gadā. Savukārt no 2021. gada 1. janvāra ieviešamā kadastrālo vērtību bāze tiks izstrādāta atbilstoši situācijai nekustamā īpašuma tirgū un izmantota tirgus darījumu informācija par diviem gadiem – no 2017. gada 1. jūlija līdz 2019. gada 1. jūlijam. Jau vēstīts, ka ar jaunajiem noteikumiem daudzu īpašumu kadastrālās vērtības augs, tāpēc vēl tiks lemts par to ietekmi uz nekustamā īpašuma nodokļa (NĪN) maksājumiem, aprīlī notikušajā preses konferencē atzina TM valsts sekretāra vietniece politikas jautājumos Laila Medina. Jaunās kadastrālo vērtību bāzes būs zināmas nākamā gada vidū, bet tās tiks piemērotas no 2021. gada. Jau vēstīts, ka TM izstrādātā jaunā kadastrālās vērtēšanas sistēma paredz speciālo vērtību un tās aprēķina principus, proti, individuālās apbūves zemei nodokļa vajadzībām būs paredzēta speciāla vērtība. **LETA**

**dienas
bizness** konferences

LG LATVIJAS GĀZE

LSUA Latvijas siltumapgādes asociācija

Izaicinājumi un sasniegumi kā siltumapgādes nozares attīstības dzinējspēks

25. septembris | Radisson Blu Daugava

konferences.db.lv | +371 67063120